

ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY XVII.

Interesting bryofloristic records, XVII

Jan Kučera (ed.)

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@prf.jcu.cz

Nomenklatura a stupeň ohrožení jednotlivých druhů je udáván podle Seznamu a červeného seznamu mechorostů ČR (Kučera & Váňa 2005). Souřadnice jsou udávány buď jako pravouhlé v systému S-42 nebo jako geografické v systému WGS-84.

Riccia rhenana **DD** (N. Gutzerová, M. Hájek, Z. Hradílek)

- Česká rep., Polabí, okr. Pardubice: Horecké písničky, ca. 1 km vjv. Lázní Bohdaneč, v nejuvýchodnější části [WGS-84: N50°4'14,6" E15°41'53,5", kv. 5960a], 220 m n. m., 26. 8. 2010 leg. N. Gutzerová, herb. N. Gutzerová.
- Česká rep., Železnohorské podhůří, okr. Pardubice, Spytovice: rybníček na j. okraji obce [WGS-84: N50°1'3,5", E15°29'36,3", kv. 5958d], 215 m n. m., s *Lemna minor* a *Spirodela polyrhiza*, 15. 6. 2010 leg. N. Gutzerová, herb. N. Gutzerová.
- Česká rep., Bílé Karpaty stepní, Hluk: rybníky na Babích horách mezi obcemi Hluk a Boršice u Blatnice [WGS-84: N48°56'55,4" E17°33'56,2", kv. 7071c] 260 m n. m., okraj rybníka, 10–15 cm vody, bahno jílovité, na povrchu tenká sapropelová vrstva. 9. 8. 2007 leg. P. Hájková, K. Šumberová & M. Hájek, rev. E. Mikulášková, J. Váňa, herb. M. Hájek.
- Česká rep., Moravská brána, Lipník nad Bečvou, přírodní rezervace Škrabalka, obnažené dno odstaveného ramene Bečvy ca. 0,5 km v. od mostu přes Bečvu [WGS-84: N49°31'20,2" E17°35'58,8", kv. 6471d], 220 m n. m., 7. 5. 2011 leg. Z. Hradílek, herb. Z. Hradílek

Játrovka s málo známým rozšířením, považovaná některými autory pouze za autodiploidní rasu druhu *Riccia fluitans*, bez údaje o počtu chromozómů (jež nebyly zjišťovány ani ve výše uvedených případech) každopádně obtížně a jen kvantitativními znaky odlišitelná a proto často i neodlišovaná.

Buxbaumia viridis **EN** (E. Novozámská, L. Syrovátková)

- Česká rep., okr. Nymburk: Seletice, les východně od silnice směrem na Prodašice (WGS-84: N50°20'14" E15°6'24", kv. 5656d), 250 m n. m., zetlelý pařez smrku v mladém lese, 8 sporofytů ve společnosti *Hypnum cupressiforme*, *Brachythecium salebrosum*, *Chiloscyphus profundus*, 19. 11. 2010 leg. L. Syrovátková, det. E. Novozámská, herb. E. Novozámská (při průzkumu 20. 4. 2011 (E. Novozámská) nalezeny další čtyři pařezy dohromady s 5 sporofyty)

Silně ohrožený druh je díky intenzivnímu monitoringu znám již z více než 80 lokalit v České republice (Holá úst. sděl., Zmrhalová et al. 2010), které však jsou převážně soustředěny do horských lesů oblastí Hrubého Jeseníku a Beskyd. Ze severní a východní části středních Čech dosud ani historicky nebyla známa žádná lokalita (Soldán 1992), nejbližší recentní lokality leží v údolí Metuje (Peklo) a ve Žďárských vrších (Štíří důl u Hluboké u Krucemburka). Je pravděpodobné, že je tento druh přehlížený a při dlouhodobém podrobnějším průzkumech budou nové lokality nadále přibývat i z oblastí, kde výskyt není v současné době znám (Krušné hory, Krkonoše aj.).

Cynodontium tenellum **DD** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Jindřichův Hradec, PR Hadí vrch, ca 1.5 km JZ od obce Návary [M33 E3514,43 N5425,68, kv. 7057a], ca 620 m n. m., na kolmé ploše suché silikátové skalky, polostín, západní expozice, plodná populace, doprovod *Plagiothecium laetum*, *Pohlia nutans* subsp. *nutans*, 10. 6. 2010 leg. J. Košnar (1896), teste J. Kučera.

Nová lokalita druhu, který dosud nebyl z jižních Čech doložen. Nejbližší doložené lokality jsou v Železných horách a Žďárských vrších (cf. Franklová, Čas. Nár. Muz., Ř. Přír., 171: 131–175, 2002).

***Funaria pulchella* EN (v návrhu)** (Z. Hradílek, L. Němcová)

- Česká rep., České středohoří, okr. Litoměřice: Velké Žernoseky, skalnatý svah asi 400 m zjz. vrcholu Velké Venduly (281 m) a 100 m vsv. podjezdu pod želez. tratí [WGS-84: N50°32'46" E14°3'12", kv. 5450c], 176 m n. m., 3. 4. 2010, leg. Z. Hradílek & L. Němcová, herb. Z. Hradílek.

Po několika neúspěšných pokusech byl potvrzen výskyt druhu na jeho historické lokalitě. Naposledy byl druh v Českém středohoří pozorován na Vendule a nedaleké Kalvárii J. Váňou a publikován pod jménem *Funaria calcarea* var. *mediterranea* (Lindb.) Jens. (cf. Váňa 1974). Mech byl nalezen v jediné malé populaci rostoucí na ploše asi 4 cm². Bylo zaznamenáno pouze 20 sporogonů. Obecně se na území Kalvárie a Venduly příliš nedaří ověřovat starší nálezy fytogeograficky významných druhů, např. zde přes zdánlivě dobré podmínky již dlouho nebyly pozorovány játrovky *Asterella saccata* a *Riccia gougetiana*.

***Gymnostomum viridulum* VU** (Z. Hradílek, L. Němcová)

- Česká rep., České středohoří, okr. Litoměřice: Velké Žernoseky, skalnaté žebro nad Jelením příkopem v masivu Velké Venduly (281 m n. m.) asi 100 m sv. od podjezdu pod želez. tratí [WGS-84: N50°32'47" E14°3'10", kv. 5450c], 170 m n. m., štěrbiný skal, 3. 4. 2010 leg. Z. Hradílek & L. Němcová, herb. Z. Hradílek.

Druh s nepříliš dobře známým rozšířením u nás vzhledem k nejasnému vymezení od u nás rovněž vzácného druhu *G. calcareum*. Typické rostliny s krátce vejčitými listy a početnými axilárními gemami byly dosud jinak zaznamenány jen na několika místech v Podyjí a na Ivančicku (Rokytná, Alexovice).

***Hookeria lucens* VU** (I. Marková)

- Česká rep., NP České Švýcarsko, okr. Děčín, Janov: prameniště pod převisem bezejmenného potoka ústícího do Tiché soutěsky 1 km ssz. Janova [WGS-84: N50°52'07" E14°15'49", kv. 5151b], 240 m n. m., malé svažité prameniště v buko-smrkovém mlází, 20. 9. 2010 leg. I. Marková, teste J. Kučera, herb. I. Marková. Tři menší populace, největší dosahuje velikosti 200 cm², doprovod *Pellia epiphylla*.

Jedná se o první nález pro území NP České Švýcarsko. V Labských pískovcích na území CHKO byl tento druh sbírán již dvakrát, poprvé byl objeven 20. 3. 1992 P. Nevečeřalem u osady Ostrov (Bryonora 11: 13), druhý nález pochází z 31. 10. 1997 od M. Reimanna od potoka Klopot (Bryonora 23: 9).

***Orthotrichum pulchellum* DD (v návrhu)** (I. Marková)

- Česká rep., CHKO Lužické hory, Doubice: PR Spravedlnost jv. obce, s. svah, na hranici rezervace u žluté turistické cesty jdoucí na vrchol [WGS-84: N50°52'53" E14°28'11", kv. 5152b], 470 m n. m., vyvrácená *Salix caprea*, 27. 2. 2011 leg. I. Marková, herb. I. Marková. Druh zde roste ve výšce 90–100 cm nad zemí, zaznamenáno bylo cca 10 dílčích populací o celkové velikosti 22 cm², společně s *Amblystegium serpens*, *Brachythecium salebrosum*, *Hypnum cupressiforme* a *Ulota* sp.

Orthotrichum pulchellum je atlantský druh, který se v druhé polovině 90. let 20. stol. začal šířit ze západního pobřeží Evropy do jejího vnitrozemí a v České republice byl poprvé sbírán v roce 2006 (Plášek & Marková 2007). Nyní je znám z 11 lokalit nacházejících se převážně v oblasti Šluknovského výběžku, Labských pískovců a Lužických hor. Vzhledem k charakteru rozšíření v sousedním Německu lze další nálezy druhu očekávat především v Krušných horách a Ašském výběžku.

***Orthotrichum rogeri* EN (v návrhu)** (E. Novozámská, S. Biedermann)

- Česká rep., Krušné hory, okr. Chomutov: Vejprty, východní okraj bývalého letiště nad obcí Vejprty, okraj lesa [WGS-84: N50°29'44" E13°2'46", kv. 5544a], 790 m n. m., na borce *Sorbus aucuparia*, v doprovodu *Hypnum cupressiforme*, *Orthotrichum pumilum* na severní straně v polštáři o velikosti 1,5 cm² ve výšce 100 cm, 13. 7. 2010, leg. E. Novozámská, det. V. Plášek, herb. E. Novozámská.
- dtto, Načetín, samoty 2,5 km zsz. obce, jv. okraj enklávy při cestě k silnici Načetín – Pohraniční [WGS-84: N50°34'52,302" E13°15'17,277", kv. 5445b], 780 m n. m., *Salix*, doprovod *Orthotrichum pulchellum*, 25. 9. 2010 leg. S. Biedermann, herb. S. Biedermann, dupl. CBFS.

Druh zařazený v Příloze I. Bernské konvence a Přílohy 2 Evropské směrnice o habitatech a druzích byl u nás recentně zaznamenán při svém šíření ze saské strany Krušných hor, poprvé v roce 2008 (viz Biedermann et al., Bryonora 44: 37, celkem tři mikropopulace v okolí Načetína),

populace jsou dosud extrémně malé a dvě z lokalit zdokumentovaných v roce 2008 nebyly při následném monitoringu v roce 2009 potvrzeny (Biedermann et al. l.c.).

Tetrodontium brownianum VU (I. Marková)

- Česká rep., NP České Švýcarsko, okr. Děčín, Janov: prameniště bezejmenného potoka ústícího do Tiché soutěsky, 1 km ssz. obce [WGS-84: N50°52'07" E14°15'49", kv. 5151b], 240 m n. m., vlhký pískovcový převis nad prameništěm, 20. 9. 2010 leg. I. Marková, teste J. Kučera, herb. I. Marková. Rozsáhlá populace porůstající vlhké stěny pískovcového převisu.
- Česká rep., CHKO Lužické hory, okr. Č. Lípa: Mařenice, údolí Hamerského potoka na jz. svahu Kamenného vrchu, ca 0,5 km jv. přehrady Naděje, [WGS-84: N50°49'19" E14°39'14", kv. 5153d], 490 m n. m., vlhký pískovcový převis, 24. 9. 2010, leg. I. Marková, herb. I. Marková. Jedná se o smíšený porost s druhem *Tetrodontium repandum* (LR-nt) o velikosti 75 dm².

Tetrodontium brownianum se v Labských pískovcích vyskytuje především v korytech periodicky vysychavých potoků v inverzních roklích, kde porůstá balvany v korytě a vlhké zastíněné báze pískovcových skal. V současnosti je v území znám z cca 20 lokalit, dvě dříve publikované lokality z okolí města Chříbská patří již rovněž do CHKO Lužické hory.

- Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky. – Příroda 23: 1–104.
- Plášek V. & Marková I. (2007): *Orthotrichum pulchellum* (Orthotrichaceae, Musci), new to the Czech Republic. – Acta Musei Moraviae, Sci. Biol., 92: 223–228.
- Soldán Z. (1992): *Buxbaumia viridis* – a candidate of „Red Lists“ of bryophytes. – Bryonora 9: 40–44.
- Váňa J. (1974): Mechorosty Kalvárie a Venduly u Velkých Žernosek. – Severočeskou Přírodou 5: 29–32.
- Zmrhalová M., Koval Š. & Holá E. (2010): Nové poznatky o výskytu mechu šikouška zeleného. – Ochrana Přírody 3: 24–26.

**ZMĚNY V ADRESÁŘI SEKCE – CHANGES TO
MEMBERSHIP DIRECTORY**

Zkratka v závorce označuje řádného člena (Č) nebo spolupracovníka (S) sekce, letopočet je rokem vstoupení do sekce. Opravené údaje jsou uvedeny v apostrofech. Změny prosím zasílejte na e-mailovou adresu vitezslav.plasek@osu.cz nebo do redakce Bryonory.

The abbreviation in brackets stands for the full member (Č) or associated member (S), respectively, followed by the date of enrollment. Corrected data stand within apostrophes. Please send the changes to the e-mail address: vitezslav.plasek@osu.cz or at the Bryonora desk.

Noví členové a spolupracovníci – new members

Krpec, Petr, Údolní 746, CZ-725 29 Ostrava-Petřkovice, e-mail: pkrpec@seznam.cz (A, 2011)